

Farkas Andor

Szerkesztői előszó a Zempléni Fáklya első számához, 1941

Farkas Andor (1878-1956) költő, zeneszerző. Középiskoláit szülővárosában Sátoraljaújhelyen, jogi tanulmányait Sárospatakon végezte. 1910-23 között a zempléni megyeszékhely polgármestere volt. A helyi szellemi élet egyik irányítójaként 1941 februárjában másokkal együtt Szerencsen megalapította a Fáy András Társaságot, amelynek első elnöke lett. Ugyanezen év májusában közreadta a társaság folyóirata, a Zempléni Fáklya első számát. A címválasztásban nem nehéz felismerni a Sárospataki Református Kollégium egykori jelmondatának hatását: "Három fáklyám ég: hit, haza, emberiség." A lap rövid fennállása alatt – összesen tizenegy, ebből két összevont száma jelent meg – a zempléni vidék irodalmi életének jelentős felpozíciójává vált, egyszerűsége a nagy elődök szellemi hagyatékát is ápolta. A háborús viszonyok azonban nem kedveztek az ügynek. 1944-ben a folyóirat megszűnt, igazat adva a régi mondásnak: "Fegyverek közt hallgatnak a múzsák." Az alábbiakban közreadjuk a

Zempléni Fáklya első számában megjelent főszerkesztői beköszöntő programadó részét, eredeti helyesírással. A vezércikk - amelynek második fele Fáy András életrajzát taglalta - egyaránt szolgált a társaság és a lap létrehozásának indoklására, s tartalma bizonyítja: a kultúra értékeinek terjesztése politikailag nem kedvező viszonyok között is lehetséges, ha van lokális felelősségérzet, kezdeményező-készség és biztos értékszempont. Ebben az összefüggésben a Zempléni Fáklyát a Zempléni Múzsza is szellemi elődként tisztelheti.

Fáklyagyújtás

Fáy András elsősorban a mienk, zemplénieké. Nem kell versengenünk hét vármegyével, mint ama hét kisázsiai városnak Homér birtokáért, hogy Fáy Andrást Zemplén szülőltének vallhassuk. Száraz életrajzi adatai szerint: a zempléni Kohány községben született 1786 május 30-án, százötvenöt évvel ezelőtt. Szülőfaluja Gálszécs közelében fekszik.

Tenyérnyi tót falucska, közepén az ő Kacsándy-kastéllyal, melynek kínai szobájában látta meg először Isten szép világát Fáy András s amelyet ma már hiába keresünk. Nem lehet sem feladatomb, sem céloomb Fáyról élet-, vagy jellemrajzot, tanulmányt, vagy méltatást írni. Szellembi portréját megfestették már régen mások, hol sikerült, hol kevésbé sikerült vonalvezetéssel és színfelrakásokkal. Kortársai közül Szemere, Kazinczy, Kölcsey, Vörösmarty, később Badics, Erdélyi, Findura, Koltai, újabbban Preszly, Komáromy és mások a Fáy-kultusz magvetői és lombosodásának gondo-

zói. E sorok csupán széljegyzetek kívánnak lenni érdemes művek margójára és nem kiegészítő, vagy korrigáló ecsetvonások a Fáy-portrén. Talán így fejezem ki magamat legszabatosabban: e sík betűbarázdái azt akarják kivonatossan az olvasók szeme elé tárni, amit Fáy Andrásról minden intelligens zempléni embernek tudnia illik. Arra szorítkozom csak, hogy Fáy gyermekségének és kora ifjúságának Zemplénben lepergett éveiből néhány elhalványult kedves emléket felelevenítsék. A gyermek és az ifjú Fáyra vonatkozó emléksorokat hadd előzze meg e folyóirat és Társaságunk elne-

vezésének pár szavas magyarázata. Manapság az írók – közöttük különösen azok, akik az írással nem annyira lelki és szellemi szükségérzetből, mint inkább üzletszerűen foglalkoznak – szeretik sajtótermékeknek szánt regényeiket, vagy színműveiket, ezek között különösen mozarabjaikat, hangzatos, nem egy esetben szem- és hajmeresztő címekkel ellátni, hogy az izgalmakat keresőket léprecsalják s boldogítóbb polgári hasznot vághassanak zsebre. (Lásd pl. a proletariátust és falut megrontó filléres kiadványok ordító címlapjait.)

Folyóiratunk a keresztségben a “Zempléni Fáklya” nevet kapta. Nem azért, hogy a beképzeltség vádjával könnyen dobálózók szájába sípot adjon, hogy titkok, vagy kotériák függőnyeit perzselje fel, de többek között azért, hogy temetőkbe, mohosodó romok közé is, látóhatárt kurtító ködök terpezállásába is bevilágítson, hogy settenkedő árnyakat üzzön magyar lelkek és magyar szemek foglalkozási köréből.

Maga az a tény, hogy Társaságunkat Fáy Andrásról neveztük el: fáklyagyújtás. Fénykéve megoldása egy hetvenhét évvel ezelőtt elomlott porsátor felett, bizonyágtételül annak, hogy az esendő emberi élet tévelygői

nem felejtik el az iránytűs holtakat. De nemcsak a hálás kegyelet, nemcsak a mi halhatatlanaink egyikének pusztta megbecsülése indított bennünket arra, hogy az ezerkilencszáznegyven tavaszán megindult kulturális mozgalom zászlajára Fáy András nevét írjuk, hanem – talán főként – az az elgondolás is, mely testet öltött Társaságunk megalakulásakor, amikor tagjai közé iktattattak a születési helyük, vagy állandó lakhelyük alapján zemplénieknek tekintendő írók, költők, zeneszerzők, előadó és alkotó művészek (tehát a képzőművészek is). Fáy András sokoldalúságának tulajdonítható elsősorban, hogy választásunk reá esett, akit Szemere Pál találóan nevezett el – számbavéve bizonyára közgazdasági és politikai tevékenységét is – a “haza mindenésének”. Így lett a mi – összetételében talán páratlanul álló – Társaságunk is a nemzeti kultúra megtartó erejére támaszkodó társadalom mindenese, s éppene azért megérdemelné, hogy ez a társadalom ne háttal álljon felé, de szemmelkísérje a munkáját s emelje fel a bérét – mely eddig csak furcsa naturáliákból: mosolyokból, ajkbiggyesztésekből és vállvonogatásokból állt –, ne pedig maga rendezzen kulturális éhségsztrájkot.